

Lučki stivador

Dr. Branko Jakaša, Split

(Nastavak III.)

7. Ukrcaj odnosno iskrcaj tereta čini osnov stivadorskog posla. Kod ovih operacija se u okviru stivadorskog posla ukazuju dva glavna problema i to: način i vrijeme iskrcaja odnosno ukrcaja tereta.

a) Način ukrcaja odnosno iskrcaja

Što se načina ovih operacija tiče, njega — načelno — odabire stivador po svojoj volji, i njegov sukontrahent se — redovito — u ovo nema pravo miješati. Ovo iz razloga, što stivador sam odgovara za uspjeh ukrcaja odnosno iskrcaja robe. Ove manipulacije se mogu izvršavati bilo sa brodskim sredstvima, bilo sa sredstvima samog stivadora ili pak sa sredstvima nekoga trećega. Da li je brod dužan dati svoja sredstva za iskrcaj odnosno ukrcaj, redovito se regulira ugovorom o prijevozu. Ako ugovorom nije ništa utanačeno, dolaze u obzir uzance (Naše lučke uzance su ovu dužnost broda riješile u pozitivnom smislu — Uzance br. 23). Ovo međutim vrijedi isključivo u odnosu između stranaka, koje direktno učestvuju u prevoznom ugovoru (brodar, krcatelj, primalac tereta), a ne i u odnosu između njih i stivadora. Za stivadora je odlučno, što je on u ovom pogledu zaključio da svojim sukontrahentom, bez obzira na eventualno divergirajuće odredbe prevoznog ugovora. Ako u ovom pogledu stivador nije ništa ugovorio, ali mu je dostavljen prevozni ugovor na uvid, pa makar i poslije zaključenja ugovora, a on na taj ugovor nije stavio nikakve primjedbe, mora se smatrati, da je pristao na ugovorne klauzule u predmetnom smislu. Ako ne samo da nije u pogledu upotrebe sredstava za ukrcaj odnosno iskrcaj ništa ugovoreno, nego stivadoru nisu ni dostavljeni uvjeti prevoznog ugovora, isti je imao pravo pozvati se na lučke uzance, i tražiti, da brod stavi na raspolaganje svoja sredstva. Po-teškoću, teoretski, možemo zamisliti pod pretpostavkom, da sa stivadorom nije ništa ugovoreno niti mu je dostavljen na uvid prevozni ugovor, a ugovorom o prijevozu je izričito uglavljeno, da brod ne daje na svoj trošak

sredstva za ukrcaj odnosno iskrcaj, ili ih nije dužan upće dati. U ovim slučajevima se stivador također ima pravo pozivati na lučke uzance, te tražiti od svog sukontrahenta, da mu brod stavi na raspolaganje odnosno sredstva, a ako mu ih ne stavi, stivador ima pravo zahtijevati, da mu se nadoknade svi troškovi, koji su mu s time bili prouzrokovani. Ima, naime, pravo pretpostaviti, da je njegov sukontrahent zaključio sa brodom ugovor u skladu sa lučkim uzancama. U slučaju, da je njegov sukontrahent brodar, ima, na temelju lučkih uzanca, od njega pravo zahtijevati, da mu stavi na raspolaganje predmetna brodska sredstva.

Način osiguranja tereta (kao što je na pr. vezivanje i slično) spada u isključivu nadležnost stivadora i od te odgovornosti se ne može osloboditi nikakvim klauzulama, budući da je to glavna njegova kontraktna prestacija. On i je stivador radi toga, što se smatra, da se stručno poduzeće u pogledu načina ukrcaja i iskrcaja tereta. U ovom smislu je dužan raspolagati sa svim potrebnim sredstvima i ne može se pozivati na činjenicu, da se eventualna šteta dogodila zbog toga, što nije raspolagao potrebnim sredstvima za osiguranje tereta. Ovo se, međutim, odnosi samo na onu robu, koja se redovito nalazi u prometu. Samo za ovakovu robu je stivador dužan posjedovati stručnost i potrebna sredstva za manipuliranje. Ako se u konkretnom slučaju radi o robi, koja se ne nalazi redovito u prometu, tada će stivador moći ugovoriti klauzule, s kojima skida odgovornost sa sebe u pogledu uspjeha manipulacije ili pak može uglaviti, da upute o načinu ukrcaja i osiguranja tereta daje stivadorov sukontrahent. Međutim i u ovakovim i sličnim slučajevima stivador je dužan poduzeti potrebne mjere opreza i uložiti dužnu pažnju urednog stivadora. Pod robom, koja se redovito ne nalazi u prometu u predmetnom smislu, podrazumijeva se roba, koja to nije s obzirom na manipulaciju ukrcaja odnosno iskrcaja, a ne s obzirom na njenu prirodu. Ovdje na pr. dolaze stvari s obzirom na svoju težinu, obujam, posebnu krhkost, način pakovanja

i slično, a ne na pr. roba, koja je pakirana u običnim ambalažnim sredstvima, a inače nije krhka ili lako lomljiva, pa makar kako bila rijetka u prometu, kao što su na pr., konkretno, umjetničke slike i slično.

Ako stivador daje vlastita sredstva za ukrcaj ili iskrcaj, jasno je, da odgovara za njihovu ispravnost i ovo zaista ne treba napose obrazlagati. Ista je stvar i u slučaju, da stivador iznajmljuje tuđa sredstva. Govori se o odnosu između stivadora i njegovog sukontrahenta, a ostaje otvoreno pitanje odnosa između stivadora i onoga, od koga je stivador iznajmio sredstva.

Poseban problem, u predmetnom smislu, javlja se u vezi upotrebe brodskih sredstava. Ako je stivadorski ugovor sklopljen s krcateljem odnosno primaocem, pa je prema tom ugovoru brod dužan dati svoja sredstva, pravno se može stati na stanovište, da u ovim slučajevima brodska sredstva stavlja na raspolaganje stivadoru njegov sukontrahent, budući se s ovog stanovišta brod ukazuje kao predstavnik stivadorovog sukontrahenta. Unatoč ovakvom nesumnjivo ispravnom pravnom rezoniranju, nama se čini, da je stivador ipak dužan uložiti potrebnu pažnju, da ustanovi stanje ispravnosti odnosnih brodskih sredstava. Njemu, t. j. stivadoru, mora biti poznato, da njegov sukontrahent redovito nije imao ni prilike vidjeti odnosna brodska sredstva, i da ih je i vidio, obično nema stručnog znanja ni mogućnosti, da ih ocijeni. Sklapajući ugovor sa stivadorom, on se u ovom pogledu potpuno povjerava stručnosti stivadora i ima pravo zahtijevati, da stivador — prije početka manipuliranja — uloži dužnu pažnju u svrhu ustanovljenja ispravnosti brodskih sredstava. Ukoliko je pak stivadorov sukontrahent brodar ili njegov zastupnik, tada stivador ne će biti dužan ulagati posebnu pažnju za ustanovljenje ispravno-

sti ovih sredstava, ali ne će naravno, biti oslobođen odgovornosti za štetu ako, i u ovim slučajevima, ne upotrebi barem najobičniju pažnju urednog stivadora. Brod je dužan imati takva sredstva za ukrcaj odnosno iskrcaj, koja omogućuju prijem odnosno predaju robe do podčerk. Od ove točke dalje do ugovorenog mjesta predaje, odnosno slaganja, sredstva je dužan dati stivador.

Stivador je kod ukrcaja tereta dužan uložiti potrebnu pažnju u cilju, da ustanovi pogodnost sredstava, u koji mora ukrcati teret. Što se broda tiče, uloga stivadora u ovom pogledu se iscrpljuje uglavnom i time, da ustanovi, da li je brodski prostor suh i čist za prijem odnosnog tereta. Isto će biti dužan ustanoviti i kod kopnenih prevoznih sredstava, samo što se ovdje, u izvjesnom pogledu, njegova dužnost proširuje. Ovo se naročito odnosi na željezničke vagone, kod kojih mora paziti i na ostale elemente pogodnosti za ukrcaj odnosnog tereta, kao što je to na pr. slučaj kod sipljivog tereta: da li vagon ima otvore, kroz koje bi ovaj mogao otići i slično.

Stivador će udovoljiti ovoj svojoj dužnosti, ako o pronađenom činjeničnom stanju upozori svoga komitenta. Nije pak dužan poduzeti mjere radi otklanjanja odnosnih nedostataka, ukoliko se na to nije izričito obavezao. Što se tiče broda, o tome mora uvijek upozoriti zapovjednika, jer je on odgovoran za stanje skladišta na njegovom brodu, a osim njega po mogućnosti i svog sukontrahenta. Kod kopnenih prevoznih sredstava mora obavijestiti onoga, u čije ime se u ta sredstva krca teret, ukoliko mu je isti poznat. Ako ovoga nije moguće obavijestiti, tada je stivador dužan, uz posebnu naplatu dovesti sredstva u ispravno stanje, budući da je dužan, u izvršavanju ugovorenog posla, čuvati interese svoga sukontrahenta.

Nastavit će se